

Dagens frågor

Insänt

Svensk Tidskrift har en mycket kvalificerad läsekrets, som ofta kommer med synpunkter på våra artiklar eller andra aktuella frågor. Redaktionen har därför beslutat öppna en ny avdelning i tidskriften, som vi kallat Insänt. Avsikten är att under denna rubrik publicera korta inlägg av mera allmänt intresse.

Bind u-hjälpen

Svensk u-hjälp debatteras allt intensivare. Gör biståndet någon nytta? Används pengarna effektivt? När den svenska hjälpen de fattigaste? Har vi i dagens läge med stort budget- och bytesbalansunderskott råd med biståndsanslagen?

Det är naturligt att dessa frågor ställs med ökad skärpa i det svåra ekonomiska läge som Sverige befinner sig i. De svenska biståndsanslagen har också ökat mycket snabbt under 70-talet. Sverige är i dag det land i världen som ger mest bistånd per capita, och Sverige är också det land som ger u-hjälpen på mest förmånliga villkor.

Från näringslivets sida har krav framförts om en ökad bindning av utvecklingshjälpen till leveranser av svenska varor och tjänster. Det är en uppfattning som förtjänar allt stöd. Självfallet vore det bästa för såväl utvecklingsländer som industriländer att en allmän avbindning av utvecklingssamarbetet kom till stånd, så att frihandelns spelregler fick verka även på detta område. Men då många års ansträngningar att nå en internationell överenskommelse om allmän avbindning inte lett till något resultat, har även Sverige att anpassa sig till en bister verklighet.

Det kan inte vara rimligt att Sverige i nuvarande ekonomiska läge skall ge dels världens högsta bistånd per invånare, dels samtidigt göra det med den lägsta bindningsgraden. Sverige har en bindningsgrad på ca 17 %, medan konkurrentländer som Frankrike, Storbritannien, Japan och USA har en bindningsgrad på ca 60 %.

Nu är den formella bindningsgraden inte alltid det intressantaste. Det kan finnas andra och nyttigare vägar ur såväl svensk som u-ländernas synpunkt att utforma utvecklingssamarbetet till ömsesidig nytta. Genom att i u-hjälpen satsa på de områden där Sverige besitter särskild kompetens och kunskap förs näringslivets resursbas på ett naturligt sätt in i bilden.

Tyvärr är det så, att svensk u-hjälp under socialdemokratisk ledning varit präglad av en direkt avog inställning till näringslivet. Den marxistiska utsagningsfilosofin har fått dominera tänkandet. Slutsatsen har blivit att allt som heter enskild företagsamhet borde besparas u-länderna. U-hjälpen borde hållas "ren" från beblandning med svenskt näringsliv. Detta synsätt har även i hög grad färgat SIDA:s agerande och bl a lett till att informationsflödet mellan biståndsmyndigheten och näringslivet varit svagt.

De i internationell jämförelse stora svenska biståndsanslagen bör utformas så, att de leder till att samarbetet mellan Sverige och programländerna blir till ömsesidig nytta. Här är bindningsgraden en faktor, men minst lika viktig är att vi i u-hjälpen satsar på områden där Sverige kan bidra med god kompetens och kunskap, vilket naturligen leder till engagemang för svenskt näringsliv. SIDA bör också tillse att konsultupphandling i största möjliga utsträck-

ning sker i Sverige, samt att svenska företag uppmuntras att marknadsföra sig själva i utländerna.

Biståndet tillförs nu också ett nytt instrument, de sk blandade krediterna, som bör kunna bli av intresse också för svenskt näringsliv. Av stor vikt är att SIDA fungerar som kontakt- och informationsorgan mellan Sverige och utländerna. Det positiva intresset gentemot den svenska resursbasen måste finnas också hos SIDA.

Åsiktsmonopol och åsiktsfrihet

Under ungefär denna rubrik har en känd rättslärare, professor Gunnar Karnell, i en bok från Rättsfonden framfört aktuella synpunkter på den tendens till vänstermonopol eller åtminstone vänsterdominans, som kan märkas på flera offentliga samhällsområden. I första hand tages exempel från skolområdet. Det gäller ett fall från Landskrona, där skötselns av kommunal "folklig musikskola" anförts till ABF:s lokalavdelning i staden, alltså en organisation med klar faktisk anknytning till socialdemokraterna. Vidare berör Karnell anslagen till den fria teaterverksamheten. Det kan knappast undgå någon – säger han med rätta – att vad som här får stöd är en i mycket rent politisk verksamhet... av ett enda slag – med variationer som närmast tycks vara betingade av... "vänsterpartiernas splittring och avstånd respektive närhet till olika öststater". Karnell ger även slående exempel från det statliga presstödet område.

Folkrörelse är som bekant en beteckning med karaktär av honnörssord; här bör det vara fråga om något bra som förtjänar att stödjas i ett demokratiskt samhälle. Folkrörelserna är av

skilda slag – hit hör enligt vanligt språkbruk arbetarrörelsen, nykterhetsrörelsen, olika bildningsförbund av typen ABF etc; idrottsrörelsen med alla dess olika föreningar och organ kommer väl också in i fällan. En betydande folkrörelse utgör vidare de stora militära frivilligorganisationerna: FBU (frivillig befälsutbildning), skytteförbunden, lottor, bilkårister mm omfattar tillsammans flera hundratusen medlemmar. Men både i massmedia och eljest finns otvivelaktigt en tendens att låta folkrörelser mest betyda organisationer med vänsterprägel – de frivilliga försvarsorganisationerna utelämnas ofta (medvetet eller omedvetet).

Pensionärerna är en stor folkgrupp, där mycket skilda åsikter råder. Det är naturligt att samhällsorganen på olika sätt bekymrar sig om dessa människor vilka i allmänhet lämnat vanlig yrkesaktivitet och just därför förtjänar uppmuntran och stöd. I Stockholm utger Socialförvaltningen med inriktning på pensionärerna en särskild publikation "Välkommen", där man bl a berättar om föredrag och underhållning till pensionärernas uppbyggelse. I ett häfte hösten 1980 läste man på tre ställen, att föredrag skall hållas av "någon från partidistriktet", bl a om kommunalpolitik. Med "partidistriktet" menas naturligtvis socialborgarrådet Hulth's parti socialdemokraterna. Detta stötande exempel på tendens till åsiktsmonopol kunde väl ha förtjänat åberopas i Karnells artikel. I de följande häftena finnes ingenting om sådana partiinslag i omsorgen om den stora, politiskt blandade samhällsgrupp som pensionärerna utgör. Man vill gärna hoppas, att Socialförvaltningen i Stockholm ej på mera dolda vägar fortsätter med den åsiktspåverkan som engagerandet av partimän otvivelaktigt utgör.